

Nr 112.

Av herr **Gränebo m. fl.**, om vissa åtgärder för jordbruksproduktionens upprätthållande.

Det nuvarande tidsläget präglas i hög grad av stegrade bekymmer för tillgodoseendet av vårt folks oundgängliga behov av livsmedel. Vid sidan av omsorgen om försvaret av vårt lands frihet och oberoende måste frågan om effektiviserandet av vår livsmedelsförsörjning göras till föremål för särskilda överväganden och åtgärder. Samtidigt gör sig även spørsmålet om mötandet av en hotande arbetslöshet med stor kraft gällande och påkallar betydande beredskapsåtgärder på olika områden. I detta sammanhang förtjänar särskilt understrykas det faktum, att jord- och skogsbruket höra till de mest arbetskrävande näringarna och att igångsättandet av arbeten på dessa områden sålunda även ur arbetslöshetssynpunkt äro synnerligen väl motiverade.

Att åtgärder för produktionens upprätthållande äro av nöden har ovan berörts. I trontalet vid öppnandet av årets riksdag framhölls betydelsen av sådana åtgärder även på längre sikt. Här tilldrager sig problemet om komplettering av de ofullständiga jordbruken särskild uppmärksamhet. Egnahemslånerörelsen och icke minst premielånen ha även sin kanske största uppgift att fylla just när det gäller att främja anskaffandet av tillskottsjord åt jordbruk så små, att de icke kunna ge åt brukaren och hans familj full sysselsättning och skälig utkomst. Åtgärder i syfte att göra de många tusen ofullständiga jordbruken bärkraftigare och sålunda till en viktigare och värdefullare länk i produktionen synas till och med värdefullare än tillskapandet av nya jordbruk. Det synes värdefullt att svårigheterna att bereda tillgång till pengar för den verksamhet det här är fråga om måtte undanröjas, så att därigenom inga hinder måtte förefinnas för egnahemsmyndigheterna att fylla en uppgift av denna betydelse.

Vårt lands jordbruksekonomiska struktur är sådan, att det mindre jordbruket här alltid kommer att ha en betydande uppgift att fylla. En skälig och väl avvägd prispolitik har här sin stora uppgift just med hänsyn till det mindre jordbruket. Men det är icke till fyllest därmed. Det går icke på alla håll att lösa problemen enbart med priser. För många mindre jordbrukare kommer möjligheten att ha tillgång till andra arbetstillfällen vid sidan av jordbruket alltid att vara av stor betydelse. På många håll har utvecklingen icke varit gynnsam när det gällt att åt jordbrukarna bevara arbeten, som av ålder tillkommo dem. Här synas åtgärder nödvändiga för motverkande av denna för jordbrukets folk och dess strävan efter rättvis och skälig utkomst ogynnsamma tendens. Det synes emellertid även nödvändigt att genom olika utvägar — gamla eller nya — göra det möjligt särskilt för

småbrukarna att erhålla arbete och utkomst, motsvarande vad som kan ernås av andra jämförliga grupper inom samhällslivet.

Åtgärder av olika slag synas härvid tänkbara, och eventuellt skulle i anslutning till den aktuella tanken på beredande av yrkesutbildning på olika områden åtgärder kunna vidtagas för att skapa tillgång till välbehövliga och kunniga yrkesmän på landsbygden genom utbildning av lämpliga småbrukare.

Denna vår allmänna uppfattning synes kunna på olika sätt främjas genom vissa åtgärder och förslag i anknytning till årets statsverksproposition och dess nionde huvudtitel. Under nämnda huvudtitel upptogs sålunda bl. a. följande anslag, som i detta sammanhang kunna vara av betydelse:

G. Lanthushållning i allmänhet.

(78) 1. *Bidrag till hushållningssällskapen.*

H. Egnahemsbildning, kolonisation och grundförbättringar m. m.

(128) 7. *Egnahemsbildning: avsättning till fonden för premielån till egnahemslåntagare, m. m.*

(137) 16. *Grundförbättringar: Bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m.*

Hushållningssällskapens produktionsfrämjande betydelse och värdet av deras insats för jordbruket synes icke minst i dessa tider motivera statens stöd i därför erforderlig omfattning. Anslaget för hushållningssällskapens allmänna verksamhet, som vid förra årets lagtima riksdag med hänsyn till det statsfinansiella läget reducerades med 200 000 kronor, föreslås i år av samma anledning skola sänkas med ytterligare 100 000 kronor. Det skulle sålunda komma att utgå med ett belopp av 2 600 000 kronor.

Statens livsmedelskommission har erinrat om att redan den förra året vidtagna anslagssänkningen haft menliga följder för hushållningssällskapens omedelbart produktionsfrämjande verksamhet. Från hushållningssällskapens ombud har hemställts om att i folkförsörjningens intresse det ifrågavarande anslaget nu måtte höjas till 2 900 000 kronor, medan lanthbruksstyrelsen föreslagit att det skulle utgå med oförändrat belopp, d. v. s. 2 700 000 kronor.

I detta sammanhang bör omnämnas, att under nionde huvudtiteln såsom nytt anslag upptagits

Särskilt bidrag till hushållningssällskapen för kostnader i samband med vissa krisåtgärder
med 200 000 kronor.

Men detta anslag anges uttryckligen vara avsett att täcka kostnaderna för de i samband med de statliga krisåtgärderna ålagda arbetsuppgifterna. Obestriddigt är vidare att olika omständigheter, icke minst av kommunika-

tionssvårigheterna vållade stegringar av resekostnader o. s. v. för förrättningar, bidragit att bereda ekonomiska svårigheter för upprätthållande i behövlig omfattning av hushållningssällskapens verksamhet.

Att statens bidrag för avlöning åt tjänstepersonal upptages oförändrat medan exempelvis i proposition nr 2 till innevarande riksdag ang. utgifter å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 medel begäres för att möjliggöra för svenska utsädesföreningen och svenska vall- och mosskulturföreningen att höja sina anställdas dyrtidstillägg med 10 procent, återverkar givetvis även oförmånligt på hushållningssällskapens ställning.

Goda skäl tala sålunda för att bidraget till hushållningssällskapens allmänna verksamhet icke sänkes utan utgår med oförändrat belopp.

I fråga om anslaget till fonden för premielån till egnahemslåntagare synes vara att observera, att egnahemsstyrelsen med hänvisning till premielånens stora betydelse såsom led i en rationellt bedriven egnahemslångivning förklarar sig icke kunna för nästa budgetår föreslå lägre anslagsanvisning än 1 $\frac{1}{2}$ milj. kronor. Egnahemsstyrelsen framhåller även starkt önskvärldheten av detta anslag med hänsyn till det stora föreliggande behovet. Särskilt med tanke på värdet av att bereda tillgång till erforderliga medel i denna form för främjande av komplettering av ofullständiga jordbruk synes egnahemsstyrelsens framställning böra tillmötesgås.

För bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk avses i propositionen ett belopp av 2 500 000 kronor, varav dock endast 1 600 000 kronor uppföras i budgeten att utbetalas under budgetåret. Anledningen härtill är att beviljade medel icke utbetalas till bidragstagaren förrän han utfört det nyodlings- eller förbättringsarbete, varför bidraget utgår.

Ehuru lantbruksstyrelsen i sin framställning i ärendet icke påyrkar större belopp för detta ändamål än tidigare, nämligen 2 200 000 kronor, vitsordar dock styrelsen den synnerligen starka efterfrågan, som dessa bidrag till nyodling, betesförbättring, stenröjning, jordkörning och avloppsförbättring rönt från landets jordbrukare. Av till skrivelsen fogad tabell framgår, att under år 1940 ingåvos ansökningar till ett sammanlagt belopp av 5 038 610 kronor, varav enbart till nyodling 1 853 530 kronor. Då man vet att det maximibelopp, som utgår per hektar odlingsjord, är 400 kronor, är det lätt att räkna ut att det här vore fråga nyodling av en för vår folkförsörjning synnerligen betydelsefull omfattning — minst 4 633 hektar. I fråga om betesförbättring är motsvarande areal avsevärt större. Det synes icke minst i nuvarande tidsläge önskvärt om staten kunde räcka alla dessa odlare en hjälpanande hand. Härigenom främjas även tillgången till arbete i landet på ett synnerligen verksamt sätt.

Det synes vara väl motiverat att anslaget för bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk genom grundförbättringar höjes med 1 000 000 kronor och att därigenom möjligheten att bevilja bidrag för detta ändamål i motsvarande mån utvidgas.

På grund av vad sålunda anförts hemställa vi, att riksdagen måtte besluta,

att bidrag till hushållningssällskapens allmänna verksamhet under budgetåret 1941/42 måtte utgå med 2 700 000 kronor;

att avsättning till fonden för premielån till egnahemslåntagare under budgetåret 1941/42 sker med 1 500 000 kronor;

att till bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. för budgetåret 1941/42 anvisas ett förslagsanslag av 2 600 000 kronor; samt

att bidrag för förstärkning av ofullständiga jordbruk under budgetåret 1941/42 må beviljas i däremot svarande vidgad omfattning; ävensom

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville göra framställning om skyndsamt utredning och förslag för tillvaratagande och främjande av tillgång till arbetstillfällen och utkomstmöjligheter vid sidan av jordbruket åt innehavare av ofullständiga jordbruk och deras hemmavarande familjemedlemmar.

Stockholm den 23 januari 1941.

C. P. V. Gränebo.

Allan Holstenson.

Arthur Heiding.

Arvid De Geer.

Anton Svensson.

B. A. Nilsson.

Per Andersson.

J. A. Andersson.

Ivar Persson.

Gunnar Bodin.

Wiktor Egnell.

A. R. Aronsson.

K. I. Sköldén.

Gust. Elofsson,
Vä.

Joh. Friggeråker.

Verner Andersson.